



The European Law Students' Association
ISTANBUL



Bir Fikri Mülkiyet Hakkının Kullanımı Rekabet Hukuku İhlali Teşkil Edebilir mi?

Rekabet Kurulunun Tetra Pak Kararı

(24-32/758-319, 01.08.2024)

Av. Baran Baş
Av. Gülce Korkmaz Erdem, LL.M.

Baş|Legal

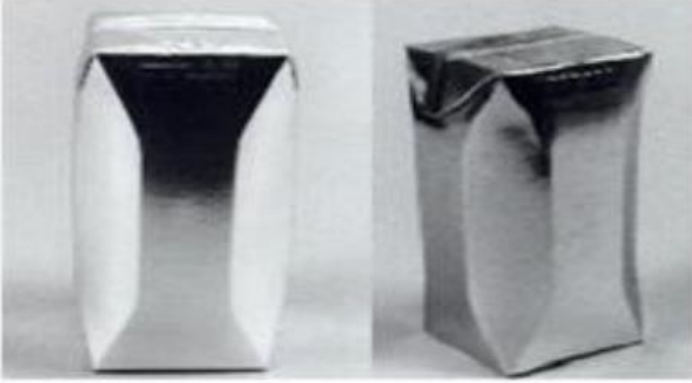


*Uyuşmazlık konusu 3D şekil markası (2014/54843)
Karar, Şekil-2*

Uyuşmazlık Konusu Şekiller (1/2)

Şekil-2 · 2014/54843

Vazgeçme



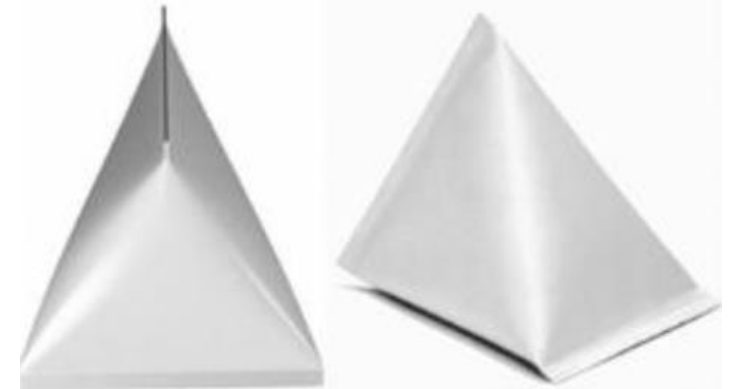
Şekil-3 · 2022/119379

İşlem yok



Şekil-4 · 2014/55949

Hükümde yok



Şekil-5 · 2022/119373

İşlem yok



Şekil-6 · 2022/119376

Geri çekme



Kurul hükmünde

- Vazgeçme (tescilli hak) / geri çekme (başvuru)
- İşlem yok ("TETRA PRISMA" ibareli)
- Hükümde yer almıyor

Karar, para. 262–264, 272

Uyuşmazlık Konusu Şekiller (2/2)

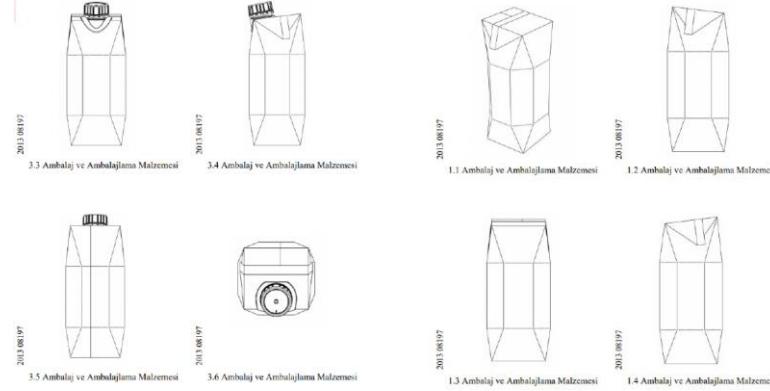
Şekil-7 · 2022/119380

Geri çekme



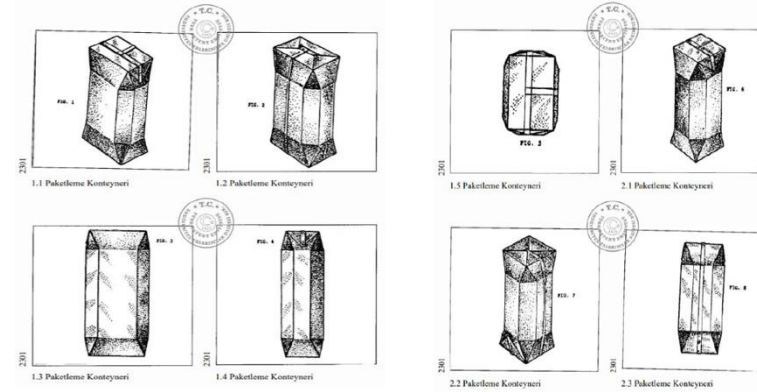
Şekil-8 · 2013/08197 tasarım tescili

Vazgeçme



Şekil-9 · 2301 tasarım tescili

Süresi doldu (10.01.2022)



Kurul hükmü

Vazgeçme

2014/54843 (3D şekil markası)
2013/08197 (tasarım)

Geri çekme

2022/119376
2022/119380

İşlem yok

2022/119373
2022/119379
("TETRA PRISMA" ibareli)

Karar, para. 46, 262–264, 272

Görseller: Tetra Pak Kararı, Şekil-7–9 (kaynak: TPMK Çevrimiçi Dosya Takibi Motoru; cevabi yazı)

Tetra Pak Kararı (24-32/758-319, 01.08.2024)



İlgili pazarlar

- Aseptik sıvı gıda karton ambalaj dolum makineleri
- Aseptik sıvı gıda karton ambalajları
- **Tetra Pak her iki pazarda hâkim durumda**
- Makinelerin ekonomik ömrü 15–25 yıl



Sonuç (oyçokluğu – 2 farklı karşı oy)

130.889.523,70 TL

idari para cezası (Tetra Pak Türkiye ve TLHF müteselsilen)



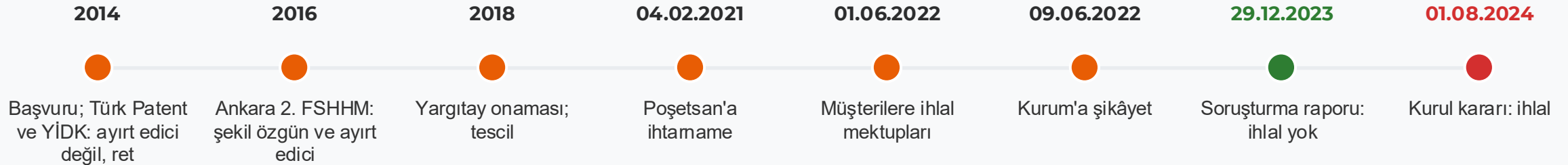
3D şekil markası ve tasarım hakkından vazgeçme



"TETRA PRISMA" ibareli versiyonlara dokunulmadı



Uyumsuzluk konusu: Tetra Prisma® Aseptic



Tetra Pak Kararı, para. 3, 12, 16, 39–43, 48, 272

Mahkeme Tescili Hangi Koşulla Verdi?

(232) Mahkeme söz konusu değerlendirmelerin ardından, Tetra Prizma Aseptik ambalaj şeklinin marka olarak tesciline karar vermiştir. Ancak mahkeme kararının 6. sayfasında bu kararın hangi koşullar altında verildiği belirtilmektedir:

“...Yukarıda da açıklandığı üzere, başvuru ve yargılama konusu işaret, daha önce aynı sektörde yer alan diğer firmalar tarafından bilinip kullanılmayan ilk olarak davacı tarafından özgün biçimde yaratılmış bir şekli ihtiva eden alışılmışın dışında, özgün ve orijinal bir biçimden meydana getirilmiştir. Piyasada genel kullanımı olduğu ispatlanamadığına ve özellikle toplanan kanıtlar kapsamına göre sadece davacı tarafından kullanılan bir biçim olması karşısında halen somut manada ayırt ediciliğinin muhafaza ettiğini kabul, ulaşılan aşama itibariyle zorunludur. **Elbette ki işaretin şekli, eğer sektörde genel kullanımı olan bir biçimi taşımakta ise, yalnızca davacı tekeline bırakılması, sektörde yer alan diğer kesimleri ciddi biçimde sıkıntıya sokacaktır. Onlar yönünden rekabeti haksız biçimde sınırlandıracaktır. Zira öteden beri tescil kapsamındaki ürünleri söz konusu biçimle satışa arz ederken, tescille birlikte artık üretme ve ticaretini yapma olanakları kalmayacaktır. Ancak bu son halin bulunduğu, davalı tarafından kanıtlanmadığı gibi, bilirkişi raporundan da anlaşılacağı üzere bu biçim sektörde genel kullanımı bulunan bir biçim değildir. Aksine davacı tarafından özgün olarak özel biçimde tasarlanmışlardır. Dolayısıyla bu şeklin sektörde genel kullanımının olduğundan söz edilebilmesi olanaksızdır. Zira yukarıda ifade olunduğu üzere; 16.sınıf ürünlerin gösterilen biçimle başkalarının da piyasaya sunulabileceği ayrı, başvuru tarihi itibariyle böyle bir sunum biçiminin yaygın olması ayrı vakalardır. Kaldı ki bu biçimle anılan ürünleri piyasaya sunan hiçbir işletmenin varlığı gösterilmiş de değildir.**” şeklinde ifade etmektedir.

Tetra Pak Kararı, para. 232 (Ankara 2. FSHHM kararından aktarım)



Ankara 2. FSHHM (2016)

Üç boyutlu marka tescili ürün tekelleşmesine yol açmayacak biçimde yapılmalı. Şekil sektörde genel kullanımda olsaydı tescil rakipleri ciddi biçimde sıkıntıya sokardı; ancak bu ispatlanamadı.



RK (para. 233)

Mahkeme, tekelleşme riski kanıtlanmadığı için tescile hükmetti. Bu yönde bir bulgu, tescil kararını **"tümünden değiştirebilecek nitelikte bir esasa"** işaret eder.

İhtarname, Şikâyet ve Fiilî Bağlama



04.02.2021

Poşetsan'a
ihtarname



01.06.2022

Müşterilere uyarılar



09.06.2022

Kurum'a şikâyet

Fiilî bağlamanın üç sacayağı

TM

Marka hakkı: Prizma şeklinin rakiplerce üretilmesinin engellenmesi



Sözleşmesel sorumluluk: Başka tedarikçi malzemesinden doğan zararda Tetra Pak sorumlu değil; makinede değişiklik garantisi etkileyebilir



Geçiş maliyeti: Makineyi başka ambalaja uyarlamak mümkün ama maliyetli; makine ömrü 15–25 yıl

Fiilî bağlamaya eşdeğer etki tespiti: Sözleşmelerde birlikte alım zorunlu tutulmamış – bağlama hükmü yok; ancak marka ve tasarım haklarının kullanımı fiilen bağlamaya eşdeğer etki doğuruyor (para. 265).

(222) Bununla birlikte şikâyet esasen teşebbüslerin ambalaj pazarındaki marka tescilleri ve başvuruları ile birlikte marka haklarına dayalı eylemlerinin, bağlama uygulamalarında görülen etkiye eş değer nitelikte rekabet karşıtı sonuçlara yol açtığı, rekabeti engellediği ve pazarda tekelleşmeye sebebiyet verdiği yönündedir. Bu nedenle TETRPAK TÜRKİYE'nin, TPI ile akdettiği Lisans Sözleşmesi'ne konu marka haklarını ambalaj piyasasındaki rakip faaliyetlerini zorlaştıracak şekilde kullanıp kullanmadığının tespiti gerekmektedir.

(223) Dosya kapsamındaki bilgilerden, TLHF'nin ambalaj şekillerine ilişkin çeşitli marka başvurularında bulunduğu, TPMK'nin ise şikâyet konu marka hakkı başvurusunu¹¹⁵, ürünün ayırt edici özelliğinin bulunmaması nedeniyle reddettiği görülmektedir. Öte yandan marka hakkının, ilgili tarafın başvurusu üzerine Ankara 2. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi kararı ile verildiği ve söz konusu karar sonrasında benzer nitelikteki marka başvurusunun¹¹⁶ TPMK tarafından tescil edildiği, hâlihazırda TPMK nezdinde değerlendirme aşamasında bulunan benzer başkaca marka başvurularının¹¹⁷ da olduğu anlaşılmaktadır.

(224) Bu bağlamda, dosya taraflarının aynı pazarda tekrarlı ve benzer şekil marka başvuruları yapması dikkat çekici olan bir durumdur. Tetra prizma ambalaj şeklinin üç boyutlu marka olarak tescil edilmesine ilişkin elde edilen bilgi ve belgelerde de görüleceği üzere, TLHF'nin prizma ambalaj şekline ilişkin şeklin kapaklı, kapaksız ve pipet deliksiz, pipet delikli, sözel marka içeren veya içermeyen gibi pek çok versiyonuna ilişkin tescil başvurularının devam etmekte olduğu anlaşılmaktadır.

(225) Kurum kayıtlarına 09.06.2022 tarih ve 28694 sayı ile intikal eden şikâyetin ekinde yer alan, TLHF tarafından POŞETSAN'a gönderilen 04.02.2021 tarihli ihtarnameden de görüldüğü üzere TETRPAK TÜRKİYE, TLHF adına tescilli Tetra Prizma Aseptik ambalaj markasının benzeri olan ve şikâyetçi tarafından üretilen ambalaj ile bu şekilde katlanan ambalaj materyalinin üretiminin, dağıtımının, satışının teklif edilmesinin, satışının ve kullanımının sonlandırılmasını talep etmiştir. TETRPAK TÜRKİYE ve TLHF'nin rakiplerine ve müşterilerine yönelik mektuplarından, ihtarlarından ve açtığı davalardan¹¹⁸, prizma ambalaj şeklinin rakip teşebbüsler tarafından üretimini, dağıtımını, satışını ve kullanımını marka haklarına dayalı olarak engelleme girişimlerinde bulunduğu görülmektedir.

Tetra Pak Kararı, para. 222–225

Süresiz Koruma Riski

Koruma süreleri

Patent	20 yıl
Tasarım	en fazla 25 yıl
3D şekil markası	10'ar yıllık yenilemelerle süresiz

Patent: SMK m. 101 · Tasarım: Karar, para. 46 · Marka: Karar, para. 240 (SMK m. 23)

Kurul (para. 240)

Patentler sınırlı süreyle korunurken, ayırt ediciliğe dayanan şekil markalarının süresiz korunması, tüketicilerin rekabetten elde edeceği kamusal yararı orantısız biçimde engeller ve tekelleşme sürecini pekiştirir.

(240) Bu noktada marka hakkının yasal koruma süresi, değerlendirilmesi gereken bir diğer önemli husustur. SMK'nin 23. maddesinde, tescilli bir markanın koruma süresinin başvuru tarihinden itibaren 10 yıl olduğu ve tescile bağlanmış bir markanın koruma süresinin onar yıllık dönemler halinde yenilenebileceği öngörülmüştür. Marka hakkının,

patent gibi diğer fikri mülkiyet hakkına nazaran süresiz olması rekabet karşıtı riskleri daha da belirgin hale getirmektedir. Patent hakları genellikle teknik bir soruna teknik bir çözümü ve teknolojiyi konu almaktadır. Söz konusu teknik çözüm ya da teknoloji genellikle tüketici refahını artıran unsurlar olarak görülmektedir ki, esasen bu durum patent haklarının (rekabetten) koruma gerekçelerinin temelini oluşturmaktadır. Önemli bir teknolojiyi ya da gelişmiş bir ürünü korumaya yönelik patent hakları için dahi sınırlı bir süre koruma öngörülürken, nihayetinde ürün şekillerindeki ayırt ediciliğe dayanılarak verilen şekil markalarının süresiz bir korumadan faydalanabileceği gerçeği tüketicilerin rekabetten elde edeceği kamusal yararı orantısız bir biçimde engelleyecektir. Fikri mülkiyet hak sahibinin haklarından doğan bireysel faydanın süresiz oluşu, piyasada rekabetin zorlaştırılmasından doğacak kamusal zarar ciddi biçimde olumsuz etkileyecektir. Dolayısıyla aseptik ambalajın marka hakkının dosya taraflarının iradesine bağlı olarak çok uzun bir süreyle rakiplerinin ürünün üretimini, satışını, dağıtımını engellemeye dönük olarak kullanılması pazarın tekelleşmesi sürecini pekiştirecektir.

Tetra Pak Kararı, para. 240

Kanuna Karşı Hile

amaçlar göz önünde bulundurularak yapılacak amaçsal yorum yöntemi ile bu eylemlerin kanuna aykırılık oluşturduğu görülebilecek ve ancak bu takdirde bir yaptırım uygulanabilecektir. Buna göre, kanuna karşı hilede, kanunun metnine uyulmakta ancak kanun normunun anlam ve amacı ihlal edilmektedir¹³¹. Kanuna karşı hilede emredici bir norm, bu normun gereklerini yerine getirmekten kaçınan ve bu eylemini de gizlemek isteyen bir özne söz konusu olmakla birlikte¹³² taraflar hukuk düzeninin yasakladığı hukuki veya ekonomik bir sonucu elde etmek için, yapılması hukuken caiz olan başka bir işlem yapmaktadırlar¹³³. Böylelikle bir taraftan yasaklanan işlemin sonuçları doğmakta; diğer taraftan görünüşte yasal bir işlemin yapılması sonucunda hukuka aykırılık da ortaya çıkmamaktadır. Taraflar, hukuk düzeni çerçevesinde olağan şartlarda ve normal yollardan ulaşamayacakları bir neticeye, asıl iradelerini saklamak suretiyle ulaşmaktadırlar.

(258) Mevcut dosyada, kanuna karşı hilenin varlığına işaret eder nitelikte bulgular söz konusudur. Bu bulgulara aşağıda yer verilmektedir:

- TETRAPAK TÜRKİYE ise Türkiye'de gerek aseptik sıvı gıda karton ambalaj dolum makinesi üretimi ve satışı gerekse aseptik sıvı gıda karton ambalaj üretimi ve satışı pazarında diğer ülkelerde de benzer şekilde tespit edildiği üzere hâkim durumdadır. Esasen teşebbüs son beş yıl itibarıyla Türkiye aseptik ambalaj pazarında sahip olduğu yaklaşık %(.....) ile %(.....) arasında değişen pazar paylarıyla, hâkim durumda olduğunun ya da en azından bir rekabet incelemesinde kuvvetle muhtemel hâkim durum tespitiyle karşılaşacağıının farkındadır.
- Teşebbüs, rekabet hukuku uygulamalarına ilişkin sahip olduğu uluslararası tecrübe nedeniyle hâkim durumdaki bir teşebbüsün rekabet kanunları kapsamındaki özel sorumluluğundan haberdardır. Teşebbüs geçmişte aynı nitelikteki uygulamalara ilişkin aldığı cezalar nedeniyle hâkim durumdaki bir teşebbüsün bağlama uygulamalarının rekabet ihlali olarak değerlendirilebileceğinin ve yaptırıma konu olabileceğinin farkındadır.
- Öte yandan teşebbüs bir fikri mülkiyet hakkının bağlama uygulamaları ile eşdeğer etkilere sahip olabileceğinin de farkındadır. Nitekim mevcut dosyadaki bilgilerden, TLHF'nin marka hakkına dayanarak ambalaj pazarındaki rakiplerine ve kendisinden Tetra Prizma Aseptik dolum makinesi alan müşterilerine, Tetra Prizma Aseptik ambalajların TETRAPAK TÜRKİYE dışında başka bir teşebbüsçe üretilmeyeceğine ilişkin uyarılar gönderdiği anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle, taraflar bağlama uygulamasına eşdeğer etkilere sahip bir uygulamayı bu kez marka hakkına dayanarak yürürlüğe koymaktadır. Kanuna karşı hileye ilişkin doktrinde ifade edildiği üzere taraflar, hukuk düzeninin yasakladığı hukuki veya iktisadi bir sonucu elde etmek için, yapılması hukuken caiz olan bir başka hukuki işleme başvurmaktadır.]

Tetra Pak Kararı, para. 257–258



*Bir teşebbüsün, marka hakkını rakip ürünleri piyasadan dışlamak veya rakiplerin pazara girişlerini zorlaştırmak amacıyla kullanması, bu kullanımın kimi zaman ihtar çekmek veya dava açmak gibi hukuki yöntemlerle tezahür etmesi ve rakiplerin rekabet yeteneklerini hukuki imkân ve araçlarla sınırlamaya çalışması; **rekabet hukuku ile korunmak istenen ekonomik düzeni, fikri mülkiyet hukuku koruması altında aşındırmakta ve kanuna karşı hilenin tipik bir tezahürünü oluşturmaktadır.** Diğer bir deyişle, özel hukuk kaynaklı bir hak olan marka hakkının, rekabetin dışlayıcı biçimde engellenmesi amacına araç teşkil ettiği hallerin göz ardı edilmemesi, 4054 sayılı Kanun'un doğru ve isabetli bir şekilde uygulanmasının bir gerekliliğidir. Zira rekabet hukukunun amacı, sadece piyasa yapısının değil, aynı zamanda tüketici refahı, inovasyon ve girişim özgürlüğü gibi daha geniş iktisadi ve toplumsal değerlerin korunmasıdır.*

Tetra Pak Kararı, para. 259



Özetle: Marka hukukunun sağladığı korumaya dayanılarak 4054 sayılı Kanun dolanılıyor (para. 256).

Fiilî Bağlamaya Eşdeğer Etki



Kâğıt üzerinde serbesti

Sözleşmelerde makine ve ambalajın birlikte alımını zorunlu kılan açık bir bağlama hükmü yok. Kiralama sözleşmesi: kurulum ve test malzemeleri başka tedarikçiden de alınabilir.

(221) Bu bağlamda, rekabet hukukunda bağlama, farklı iki ürünün alımını birbirine bağlayan nitelikteki edim ve uygulamaları ifade etmekte olup, hâkim durumdaki teşebbüslerin genellikle bir pazardaki hâkimiyetlerini diğer pazara yansıtmak amacıyla yürürlüğe koyduğu bu türden edim ve uygulamalar, ulusal/uluslararası içtihat ve doktrinde birçok kez vurgulandığı üzere bir kötüye kullanma halini teşkil etmektedir¹¹⁴. Bağlama uygulamaları genellikle teşebbüslerin müşterileriyle akdettikleri sözleşmelerle ve/veya müşterilere getirdikleri fiili yükümlülüklerle ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda TETRAPAK TÜRKİYE tarafından, Tetra Prizma Aseptik ambalaj ile bu ambalaja dolum yapabilen TP A3 Compact Flex, TP A3 Flex ve TP A3 Speed modelindeki aseptik sıvı gıda dolum makinelerinin **ayrı ayrı satıldığı; her iki ürünün beraber alınmasının müşterilerle akdedilen sözleşmelerde açıkça zorunlu tutulmadığı** görülmektedir.

Tetra Pak Kararı, para. 221

Esas unsur: marka ve tasarım haklarının ve başvuruların kullanımı; sözleşme hükümleri etkiyi pekiştiriyor (para. 265).



Uygulamada risk baskısı

Onaylanmayan tedarikçiden alınan malzemeden doğan sorunlarda Tetra Pak sorumlu değil. Kurul'a göre müşteri, garanti kapsamından çıkmamak için Tetra Pak ambalajında kalmaya yöneliyor.

(243) TETRAPAK TÜRKİYE'nin müşterileri ile imzaladığı sözleşmelerde yer alan hükümlerle müşteri, görünürde alternatif bir ambalaj tedarikinde serbest bırakılmış olmakla birlikte, TETRAPAK TÜRKİYE'nin onaylamadığı bir tedarikçiden ambalaj, parça, bileşen vb. ürünlerin alınmasından kaynaklanacak sorunlarda TETRAPAK TÜRKİYE'nin sorumluluğunun bulunmayacağı belirtilmiştir. Bu hususun müşterilerin, Tetra Pak markalı makineleri satın alması veya kiralaması durumunda, makinelerde ihtiyaç duyulabilecek her türlü malzemenin TETRAPAK TÜRKİYE'den temin edilmesinin kendisine güvenli bir alan tanınmasına, müşterilerin yüksek maliyetine katlanarak

kullandığı dolum makinesinin TETRAPAK TÜRKİYE'nin sunacağı garanti kapsamından çıkmak istememesine neden olabileceği, bu durumun müşterinin TETRAPAK TÜRKİYE'nin entegre çözümler sistemi dışına çıkmayarak herhangi bir arıza durumunda daha az maliyetle karşılaşmak istemesine neden olabileceği, müşterilerin TETRAPAK TÜRKİYE'nin ambalajlarını kullanmaya devam etmeleri yönünde baskı oluşturmaya ve diğer ambalajlara yönelme çabalarını engelleyerek ambalaj pazarındaki rekabeti zedelemesine neden olacağı değerlendirilmiştir.

Tetra Pak Kararı, para. 243

Karşı oy 1: Prizma ambalajın payı düşük; QC ve HDK kitleriyle başka ambalajlara geçilebiliyor; zorunlu unsur değil.

Mahkeme ve Kurul: Tekelleşme Tespitleri

2016**Ankara 2. FSHHM**

Soru: Şekil ayırt edici mi, genel kullanımda mı? (başvurudan 2016'ya kadar). Genel kullanım ispatlanamadı; tescil verildi.

**2019–22****Rekabet Kurulu**

Soru: Marka pazarda nasıl bir etki yaratıyor? Pazar verileri, mahkemenin işaret ettiği tekelleşme riskine işaret ediyor (para. 238).

(238) 2019-2022 yılları arasında, toplam aseptik karton ambalaj satışlarından prizma ambalaj satışları hariç tutulduğunda, TETRPAK TÜRKİYE'nin pazar payının sırasıyla %(.....), %(.....), %(.....), %(.....) olduğu hesaplanmıştır. Buna göre marka hakkı ile korunmayan ambalajların satıldığı pazarda TETRPAK TÜRKİYE'nin pazar payı yaklaşık %(.....) arasında değişmektedir. Bu pazar payı, bir teşebbüsün pazar gücünü ortaya koyabilecek düzeyde olup, TETRPAK TÜRKİYE'nin hâkim durumuna katkıda bulunan diğer faktörler –hem alt hem üst pazarda hâkim durumda olması, marka bilinirliği ve ürün portföyünün çeşitliliği, aseptik sıvı gıda karton ambalaj dolum makinesi pazarındaki yüksek pazar gücünün ve bu pazara yönelik giriş engellerinin aseptik sıvı gıda karton ambalaj pazarındaki gücünü artırıyor olması vb.- göz önünde bulundurulduğunda rakiplerin faaliyet gösterdiği pazar bakımından da TETRPAK TÜRKİYE'nin ciddi bir pazar gücüne sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu pazarda da hâlihazırda rekabetçi bir ortamın mevcut olduğunu söylemek güçtür. Bu nedenle rekabetçi bir nitelik sergilemeyen aseptik sıvı gıda karton ambalaj üretimi ve satışı pazarında, Tetra Prizma Aseptik ambalaja yönelik marka hakkının tesisi ile sadece hâkim konumdaki teşebbüsün faaliyet göstereceği ayrı bir pazar bölümünün oluştuğu ve pazarın bu bölümünün hâkim konumdaki teşebbüsün pazar payına ve pazar gücüne önemli bir katkı sunduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 2019-2022 yılları arasında, toplam prizma ambalaj satışları dâhil edildiğinde TETRPAK TÜRKİYE'nin aseptik ambalaj pazarındaki payının sırasıyla %(.....), %(.....), %(.....) ve %(.....)'e çıktığı; pazar payındaki ortalama %(.....) civarındaki ilave oranın TETRPAK TÜRKİYE'nin marka haklarını haiz olduğu prizma ambalaj satışlarından kaynaklandığı görülmektedir. Bu durum marka haklarının kullanımının teşebbüsün hâlihazırda aseptik ambalaj pazarındaki hâkim durumunu güçlendiren nitelikte bir etkiye sahip olduğuna ve mahkemenin ifade ettiği tekelleşme riskine işaret etmektedir.

Tetra Pak Kararı, para. 238

Ayrışma noktası: Çatışma değil; farklı tarihlerde sorulmuş farklı sorular.

Yaptırım ve Karşı Oylar



Varlık / kullanım

Kurul hakkın kullanımını denetliyor; ancak vazgeçme yükümlülüğüyle hakkın varlığına dokunuyor.



Alternatif ne olabilirdi?

Raportör önerileri (para. 16): prizma ambalaj kullanım oranının 10 yıl raporlanması; 3D başvuruların Kurum'a bildirimi; TPMK ile işbirliği protokolü.



Karşı oy 1

Müdahale istisnai olmalı. Prizma ambalajın payı düşük, kitlerle geçiş mümkün; zorunlu unsur değil. Müdahale FMH'nin temel işlevlerini zayıflatır.



Karşı oy 2

Soruşturma raporuna dayanıyor: bağlama, giriş engeli ve dışlama tespit edilmemiş. Bu boyutta bir müdahale inovasyona zarar verir.

Karşı oy 1

Sonuç olarak, TETRAPAK TÜRKİYE'nin Tetra Prizma Aseptik ambalaj üzerindeki marka hakkını kullanması, mevcut veriler ışığında pazarın rekabete kapatılması anlamına gelmemektedir. Nitekim aseptik sıvı gıda karton ambalaj pazarında Tetra Prizma Aseptik ambalajın kullanım oranının düşük olması (%(.....)) ve pazarın %(.....)'inin marka korumasına tabi olmayan alternatif karton ambalajlarla faaliyet gösterebilmesi, bu ambalajın alt pazarda faaliyet gösterebilmek için zorunlu olmadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, TETRAPAK TÜRKİYE'nin marka hakkına dayanarak gerçekleştirdiği eylemler, rekabet hukuku bağlamında pazar kapama veya rakiplerin dışlanması şeklinde değerlendirilemeyecektir. Bu aşamada rekabet hukuku araçlarıyla müdahalede bulunulması, marka hakkının özüne zarar vererek fikri mülkiyetin temel işlevlerini zayıflatacağı kanaatiyle Kurulun çoğunluk görüşlerine katılmıyorum.

Karşı oy 2

Tetra Pak Paketleme Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'nin, inovasyonel bir şekilde bulduğu ve tescil ettirdiği ürünlerden dolayı ilgili teşebbüse ceza verilmesi inovatif girişimleri engelleyeceği kanaatinde olduğumdan soruşturma raporu doğrultusunda cezaya yer olmadığı kanaatindeyim.

İlgili Kurul Kararında, Teşebbüsün daha önce yasal yollardan elde ettiği 2014/54843 numaralı marka hakkından ve 2013/08197 numaralı tasarım hakkından vazgeçmesini istenilmesi, buna ek olarak, Türk Patent ve Marka Kurumu'nda değerlendirme aşamasındaki; "2022/119380, 2022/119373, 2022/119376" numaralı diğer 3D marka başvurularını geri çekmesinin istenilmesi teşebbüsün yapacağı tüm inovatif girişimlere engel anlamı taşıyacağından bu hususa da katılmam mümkün olmamıştır.

Tetra Pak I ve Tetra Pak II Kararları

1988

Tetra Pak I (BTG lisansı)

Liquipak'ın devralınmasıyla BTG teknolojisinin münhasır lisansı edinildi. Lisans grup muafiyeti kapsamında olsa da kötüye kullanma sayıldı.

FMH edinimi de belirli koşullarda kötüye kullanma olabilir.

Komisyon 88/501/EEC, OJ L 272/27
İDM T-51/89 [1990] ECR II-309

1991

Tetra Pak II

Sözleşmelerle, makine alan müşterinin karton, bakım ve yedek parçayı da Tetra Pak'tan alması şart koşuldu.

ABAD (1996): doğal bağ veya ticari teamül, ürünleri ayrı ürün olmaktan çıkarmaz.

Komisyon 92/163/EEC, OJ L 72/1
ABAD C-333/94 P [1996] ECR I-5951

2024

Türkiye: 30 yıl sonra

Aynı şirket, aynı iki pazar.
Bu kez sözleşmede bağlama hükmü yok.

Kurul: geçmişte sözleşme ve fiilî uygulamalarla yaratılan etkilerin eşdeğeri bu kez FMH koruması yoluyla yaratıldı (para. 256).

Rekabet Kurulu, 24-32/758-319

AB HDKK Kılavuzu'nda Fikri Mülkiyet



Guidelines on exclusionary abuses · C(2026) 6118 final, 3 Eylül 2026 · 2009 Uygulama Öncelikleri Rehberi'nin yerini alıyor



Hâkim durum analizinde FMH

Teşebbüs hâkim durumda mı?

Para. 28

Pazar konumunun ölçümü

Ar-Ge yoğun pazarlarda patent sayısı ve patent atıfları pazar konumu ölçütü olarak kullanılabilir.

Para. 30

Giriş engeli

FMH, pazara giriş ve genişlemenin önündeki hukuki engeller arasında açıkça sayılıyor.

Dn. 58

Sahiplik tek başına yetmez

FMH'ye sahip olmak salt tek başına hâkim durum yaratmaz; ancak belirli koşullarda etkin rekabeti engelleyerek yaratabilir (AstraZeneca).



Kötüye kullanmada FMH

Teşebbüsün davranışı kötüye kullanma mı?

Dn. 359

Bağlama

Tetra Pak (T-83/91), ayrıntılı analiz gerektirmeden dışlayıcı etki sonucuna varılabilecek örnekler arasında.

Para. 189

Lisans reddi: istisnai durum

Hâkim bir teşebbüsün lisans vermeyi reddetmesi ancak istisnai durumlarda kötüye kullanma sayılır. Fikri mülkiyet söz konusu olduğunda bu istisnai durumlardan biri, reddin teknik gelişmeyi sınırlaması; yani lisans isteyen teşebbüsün, hak sahibinin sunmadığı ve tüketici talebi olan yeni bir ürün üretmesinin engellenmesi.

Para. 189

Yeni ürün şartı

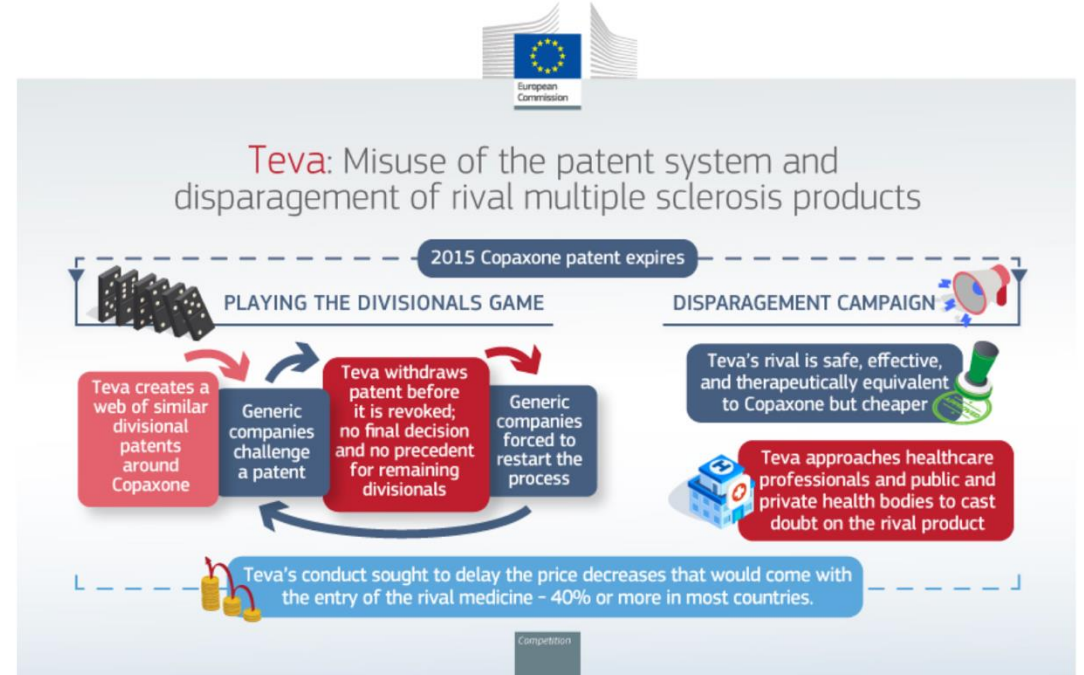
Lisans isteyen teşebbüs, hak sahibinin zaten sunduğu ürünü kopyalamakla yetinmemeli; yeni bir ürün sunmak istemeli.

Avrupa Komisyonu'nun Teva Kararı (2024)

PRESS RELEASE | Oct 31, 2024 | Brussels | 5 min read

Commission fines Teva €462.6 million over misuse of the patent system and disparagement to delay rival multiple sclerosis medicine

The European Commission has fined **Teva** €462.6 million for abusing its dominant position to delay competition to its blockbuster medicine for the treatment of multiple sclerosis, Copaxone. The Commission found that Teva artificially extended the patent protection of Copaxone and systematically spread misleading information about a competing product to hinder its market entry and uptake.



Kaynak: Avrupa Komisyonu, IP/24/5581

31.10.2024

Karar tarihi (AT.40588)

462,6 milyon €

para cezası

Copaxone

bölünmüş patent başvuruları ve rakip ürünü kötüleme

Rekabet Kurumu'nun Teva Soruşturması (2026)



KURUMSAL ▾ MEVZUAT ▾ KARARLAR ▾ YAYINLAR ▾ DUYURULAR ▾ TANITIM

TEVA Hakkında Soruşturma Açıldı. (21.8.2026)



Rekabet Kurulu (Kurul), Teva İlaçları San. ve Tic. AŞ'nin (TEVA) bölünmüş patent prosedürlerini stratejik amaçlı kullanmak ve rakip ürünlerin etkinliği ve güvenliğine ilişkin sağlık otoriteleri nezdinde yanıltıcı imaj yaratmak suretiyle jenerik rekabetini kısıtlayıcı eylemlerde bulunarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 6. maddesini ihlal edip etmediğinin tespitine yönelik yürütülen önaraştırmayı sonuçlandırdı.

Kurul tarafından, 06.08.2026 tarih ve 26-28/804-M sayılı kararı ile Teva İlaçları San. ve Tic. AŞ, Teva Pharmaceuticals Europe B.V. ve Teva Pharmaceutical Industries Ltd'den oluşan ekonomik bütünlük hakkında, söz konusu davranışlar yoluyla 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin tespitine yönelik soruşturma soruşturma başlatılmıştır.

TEVA'nın rakiplerin pazara girişini zorlaştırmayı hedefleyebilecek nitelikteki çeşitli davranışları soruşturmanın konusunu oluşturmaktadır. TEVA, küresel ölçekte faaliyet gösteren bir ilaç şirketi olup nöroloji ve immünoloji gibi dallarda kendi geliştirdiği patentli ürünleri mevcuttur. Soruşturma kapsamında TEVA'nın temel molekül patentinin koruma süresinin sona ermesinin ardından üretim usulü ve dozaj rejimine ilişkin bölünmüş patent başvuruları ile bu patentlerle bağlantılı geri çekme uygulamalarının eşdeğer ilaç rekabetini kısıtlayıcı nitelikte olup olmadığı değerlendirilecektir.



Soruşturma açıldı

- Duyuru: 21.08.2026
- İddia: Bölünmüş patent prosedürlerinin stratejik amaçlı kullanımı ve rakip ürünler hakkında sağlık otoriteleri nezdinde yanıltıcı imaj yaratılması
- Komisyonun Teva kararındaki davranışlarla benzer görünüyor

Kanun'un 6. maddesi kapsamında kötüye kullanma teşkil ettiği, rakiplerin faaliyetlerini zorlaştıran ve pazarda kapama etkisi yaratabilecek bu davranışların SMK kapsamında elde edilen herhangi bir hakkın koruma şemsiyesi kapsamında kabul edilemeyeceği değerlendirilmektedir. Nitekim Komisyonun Teva ilaç kararında da görüleceği üzere, sınai bir hakkın (bu olayda patent hakkının) yalnızca rekabeti engellemek, rakiplerin piyasaya girişini geciktirmek ve münhasırlığı yapay biçimde uzatmak amacıyla kullanılması, hukuken tanınan bu hakkın amacına aykırı olarak kötüye kullanılmasına ve bu durumun aynı zamanda "hâkim durumun kötüye kullanılması" teşkil edebilmesine yönelik oldukça açık bir örnektir. Teva ilaç'ın bölünmüş patent başvuruları üzerinden oluşturduğu stratejik ağ, hukukun araçsallaştırılması suretiyle rekabetin dışlayıcı şekilde engellenmesidir. Bu davranış, yalnızca hâkim durumun kötüye kullanılmasını yasaklayan hukuk normunun lafzının değil, aynı zamanda amacının da ihlalidir.

(260) Bu aşamada kanuna karşı hile yoluna başvuran bir tarafa ne tür bir yaptırım uygulanacağı hususunun da açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Kanuna karşı hile ya da kötüye kullanımda açık bir düzenleme olması da rekabet hukukunun amaçları

Tetra Pak kararı, para. 259

Büyük Resim: Hukuk Alanlarının Kesişimi

Kılavuz'un iki yönlü ilkesi



Başka bir hukuk alanında gerçekleşen ihlaller de...

→ **rekabet hukuku ihlaline vücut verebilir.** Örnek: Meta (veri koruma).
Kılavuz para. 72(iii), dn. 144



Fikri mülkiyet hakkının varlığı...

→ **rekabet hukuku müdahalesini dışlamaz.** Örnek: Tetra Pak (yargı kararıyla tescilli marka). Kılavuz para. 12

Tetra Pak'ta "hangi araçla?" sorusu



Marka hukuku

Hükümsüzlük davası: İstanbul 3. FSHHM'de derdest (para. 80)



Kurumlar arası araçlar

Raportör önerisi: izleme, bildirim ve TPMK ile işbirliği protokolü (para. 16)



Rekabet hukuku

Kurul'un tercihi: idari para cezası ve haklardan vazgeçme

Müdahalenin yoğunluğu →



"Silahın meşru olması her kullanımını meşru kılmaz." Forrester (1992), aktaran Y. Kaya, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi (2003)

Neyi, neden ve hangi araçla koruyoruz?